

Nya verktyg för kontroll

Svar på regeringsuppdrag

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Nya verktyg för kontroll	1
Sammanfattning	4
1. Inledning	6
1.1 Uppdraget	6
1.2 Pensionsmyndighetens övergripande åtgärder inom området felaktiga utbetalningar och bidragsbrott	6
2. En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet	8
2.1 Lagändringarnas innebörd	8
2.2 Syftet med lagändringarna och förväntade effekter	8
2.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	9
2.4 Effekter för Pensionsmyndigheten	10
3. En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet	11
3.1 Lagens innebörd	11
3.2 Syftet med lagen och förväntade effekter	12
3.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	12
3.4 Effekter för Pensionsmyndigheten	13
4. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse	14
4.1 Bestämmelsens innebörd	14
4.2 Syftet med bestämmelsen och förväntade effekter	15
4.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	16
4.4 Effekter för Pensionsmyndigheten	16
5. Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd	17
5.1 Lagändringarnas innebörd	17
5.2 Syftet med lagändringarna och förväntade effekter	18
5.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	19
5.4 Effekter för Pensionsmyndigheten	20
6. Bättre verktyg för att bekämpa den kriminella ekonomin – betalningssäkring inom socialförsäkringen	21
6.1 Lagstiftningens innebörd	21
6.2 Syftet med lagstiftningen och förväntade effekter	22
6.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	22
6.4 Effekter för Pensionsmyndigheten	22
7. Förordning (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet	23
7.1 Förordningsändringens innebörd	23
7.2 Syftet med förordningsändringen och förväntade effekter	23
7.3 Vidtagna implementeringsåtgärder	24

7.4	Effekter för Pensionsmyndigheten	24
8.	Avslutande reflektioner	24
	Referenser	28
	Offentligt tryck.....	28
	Regeringsuppdrag till Pensionsmyndigheten.....	28
	Pensionsmyndighetens redovisningar av regeringsuppdrag m.m.....	29
	Skatteverket.....	29

Clara Renman
Johan Schütt

Datum: 2026-10-07
Dokumentbeteckning: PID292928
Informationsklass: Publik
Version: 1.0

Sammanfattning

Denna rapport är Pensionsmyndighetens svar på uppdraget i myndighetens regleringsbrev för 2026 att redovisa hur nya verktyg för kontroll har kommit till användning. Pensionsmyndigheten ska redogöra för hur möjligheter som följer av författningsändringar har implementerats i myndighetens verksamhet och vad dessa har gett för resultat i förhållande till respektive reforms syfte.

De senaste åren har regeringen genomfört en rad förändringar i syfte att förbättra Pensionsmyndighetens och andra aktörers möjligheter att genomföra kontroller och utbyta information för att motverka felaktiga utbetalningar.

Den nya dataskyddsregleringen i 114 kap. socialförsäkringsbalken (SFB) har gett Pensionsmyndigheten ett tydligt rättsligt stöd för att utveckla ett riskbaserat arbetssätt innefattande bland annat riskbaserade och riktade kontroller. Att de särskilda begränsningarna i 114 kap. om utlämnande av personuppgifter på medium för automatisering togs bort har inneburit att fler uppgifter från fler aktörer har kunnat hämtas in via säker e-post. Det är centralt för att kunna säkerställa fler korrekta beslut. För att ett effektivt informationsutbyte ska vara möjligt även fortsättningsvis förutsätts också att myndigheternas registerförfattningar medger en sådan personuppgiftsbehandling. Pensionsmyndigheten bedömer dock att myndighetens behov av att kunna behandla personuppgifter kommer att förändras över tid och att de nuvarande ändamålsbestämmelserna därmed riskerar att begränsa myndighetens möjligheter att utveckla nya ändamålsenliga digitala arbetssätt. Pensionsmyndigheten anser därför att myndigheternas ändamålsbestämmelser så långt som möjligt bör vara breda och likalydande.

Vad gäller den nya sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bedömer Pensionsmyndigheten att bestämmelsen huvudsakligen möjliggör informationsutbyten som har varit möjliga sedan tidigare med stöd av annan lagstiftning. Hittills har det inte visat sig att bestämmelsen har fört med sig ett väsentligt ökat informationsflöde mellan Pensionsmyndigheten och andra myndigheter. I stället ser myndigheten på bestämmelsen som en del i den positiva utvecklingen mot ett förenklat uppgiftsutbyte mellan myndigheter och ett annat sätt för myndigheter att samverka. Pensionsmyndigheten ser behov av att informationsutbytet inte ska behöva ske uppgift för uppgift i takt med att en enskild handläggare kommer i kontakt med uppgifterna, utan att utlämnandet ska kunna göras systematiskt, elektroniskt och samlat av myndigheten genom automatiserade lösningar. Det kräver i sin tur omfattande och likartad it-utveckling hos Pensionsmyndigheten och andra myndigheter. Pensionsmyndigheten anser också

att en ändrad sekretesslogik med slopad sekretess mellan myndigheter avseende uppgifter om enskilda bör ge bättre förutsättningar för ett önskat informationsutbyte än införandet av nya sekretessbrytande bestämmelser och att frågan därför bör utredas skyndsamt.

Lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet har haft begränsade effekter på myndighetens verksamhet.

Ändringarna i 110 kap. SFB har varit efterfrågade och bedöms stärka Pensionsmyndighetens förmåga att fatta välgrundade beslut samt motverka felaktiga utbetalningar. Inom handläggningen av samtliga förmåner kan man dra nytta av de utökade möjligheterna att begära in uppgifter, men den största effekten förväntas uppstå inom myndighetens kontrollverksamhet, främst vid utredning av misstänkt utlandsvistelse och vid begäran om uppgifter från banker.

Även om Pensionsmyndigheten ännu endast har utnyttjat möjligheten att ansöka om betalningssäkring i enstaka fall så bedömer Pensionsmyndigheten att det i framtiden kommer leda till att en större andel av myndighetens felaktiga utbetalningar betalas tillbaka.

Eftersom inkomstuppgifterna i arbetsgivardeklarationen inte utgör ett direkt beslutsunderlag för bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd så påverkas handläggningsområdet inte av ändringen i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Pensionsmyndigheten ska redovisa hur möjligheter som följer av författningsändringar har implementerats i myndighetens verksamhet och vad dessa har gett för resultat i förhållande till respektive reforms syfte. Författningsändringarna som avses är de som framgår nedan.

- En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet (prop. 2023/24:29, bet. 2023/24:SfU7, rskr. 2023/24:119).
- En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (prop. 2023/24:85, bet. 2023/24:KU27, rskr. 2023/24:195).
- Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse (prop. 2024/25:180, bet. 2025/26:KU6, rskr. 2025/26:24).
- Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd (prop. 2024/25:179, bet. 2025/26:SfU6, rskr. 2025/26:16).
- Bättre verktyg för att bekämpa den kriminella ekonomin – betalningssäkring inom socialförsäkringen (prop. 2024/25:39, bet. 2024/25:SfU10, rskr. 2024/25:135).
- Förordning (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 23 oktober 2026.

Detta uppdrag är en del av myndighetens breda arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Pensionsmyndigheten ska bidra till det övergripande riksdagsbundna målet att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska.

1.2 Pensionsmyndighetens övergripande åtgärder inom området felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Pensionsmyndigheten har en viktig roll i att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Arbetet sker inom myndighetens egen verksamhet och i samarbeten med andra aktörer.

Under 2025 betalade Pensionsmyndigheten ut 483 miljarder kronor till 2,3 miljoner pensionärer. Många förmåner betalas ut livsvarigt med risk för att felaktiga

utbetalningar kan pågå under lång tid och därmed leda till stora belopp. Myndighetens ansvarsområde och karaktären av de förmåner som myndigheten administrerar är utgångspunkter för hur arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott kan och bör bedrivas. Pensionsmyndighetens lägesbild över felaktiga utbetalningar pekar ut flera riskkategorier som bedöms vara kopplade till de största felaktiga utbetalningarna, såsom felaktiga uppgifter om förmögenhet, inkomster och utlandsvistelse. Majoriteten av felen uppstår på grund av att förmånstagare inte anmäler ändrade uppgifter.

De åtgärder som vidtas för att motverka felaktiga utbetalningar berör stora delar av myndighetens verksamhet. Utöver detta uppdrag att redovisa hur nya verktyg för kontroll har kommit till användning har myndigheten ett antal andra regeringsuppdrag avseende felaktiga utbetalningar, varav flera är centrala i myndighetens arbete inom området.

- *Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden (S2025/01085).* Pensionsmyndigheten och andra myndigheter ska gemensamt kraftsamla mot organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin i välfärden.
- *Rätt från början och en återbetalningsverksamhet i balans.* Pensionsmyndigheten ska vidta åtgärder i syfte att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga, öka förmågan att omhänderta anmälningar av ändrade förhållanden samt stärka förmågan att återkräva felaktiga utbetalningar.
- *Uppföljning för mer korrekta utbetalningar.* Pensionsmyndigheten ska planera och vidta åtgärder för att i större utsträckning följa upp och kontrollera de uppgifter som ligger till grund för löpande utbetalningar av bostadstillägg till pensionärer och äldre försörjningsstöd.
- *Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar (Fi2024/01861, Fi2024/02405).* Pensionsmyndigheten ska studera omfattningen av felaktiga utbetalningar samt vad felaktigheterna beror på. Arbetet ska ske i dialog med ett flertal andra myndigheter och leds av Utbetalningsmyndigheten.

Därutöver har myndigheten ytterligare regeringsuppdrag som också är av stor betydelse för kontrollverksamheten, hanteringen av återkrav och myndighetens arbete mot bidragsbrott.¹

¹ Uppdrag att stärka kontrollen av äldre försörjningsstöd och andra bostättningsbaserade förmåner (S2024/02242), uppdrag att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning i arbetet mot brott (Fi2025/01460) och uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen (S2025/01368).

2. En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet

2.1 Lagändringarnas innebörd

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten lämnade i december 2020 in en gemensam hemställan till Socialdepartementet om ändringar i myndigheternas dataskyddsreglering i 114 kap. socialförsäkringsbalken (SFB), och förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Hemställan ledde till lagstiftning som bland annat innebär att regleringen i 114 kap. SFB har upphävts och ersatts med ett nytt kapitel som trädde i kraft den 15 februari 2024. Den nya dataskyddsregleringen innebär i huvudsak följande.²

Ett nytt ändamål för behandling av personuppgifter lades till i 114 kap. 8 § SFB, som uttryckligen anger att nödvändig behandling även får ske för att vidta *kontrollåtgärder* för att förebygga, förhindra och upptäcka utbetalningar och bidragsbrott.

De särskilda begränsningar som tidigare gällde för utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling (annat elektroniskt utlämnande av personuppgifter än genom direktåtkomst) ansågs inte längre vara ändamålsenliga och har därför slopats.

Därutöver har uttrycket ”socialförsäkringsdatabasen” utmönstrats ur lagstiftningen för att inte låsa regleringen till vissa tekniska eller organisatoriska lösningar. En ytterligare förändring är att sökbegränsningarna i dataskyddsregleringen nu kopplas till ändamålet med sökningarna i stället för att som tidigare anges i en katalog med otillåtna sökbegränsningar.

2.2 Syftet med lagändringarna och förväntade effekter

På ett övergripande plan syftade lagändringen till att skapa en modern och teknikneutral dataskyddsreglering för Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan som möjliggör en digitaliserad och effektiv verksamhet och som samtidigt värnar den enskildes personliga integritet.

Ett centralt syfte var att ge myndigheterna ett uttryckligt stöd för behandling av personuppgifter i samband med kontrollåtgärder. Det nya ändamålet är avsett att tillämpas när personuppgifter behandlas vid sidan av ärendehandläggningen i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Det

² Prop. 2023/24:29.

nya kontrolländamålet ger ett tydligt rättsligt stöd för mer proaktiva och systematiska kontroller, utanför det enskilda ärendet. När modeller för urval utvecklas och därefter läggs till grund för bedömning av risker för felutbetalning och utformning av riktade kontrollåtgärder kan träffsäkerheten och rättssäkerheten i utbetalningarna stärkas.

Ett annat uttryckligt syfte var att ta bort de särskilda begränsningar som gällde för utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling (dvs. annat elektroniskt utlämnande än genom direktåtkomst). Myndigheterna ska kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt, under förutsättning att utlämnandet kan ske med stöd i de ändamål som anges i den nya dataskyddsregleringen, och att kraven på säkerhet och sekretess beaktas. Därigenom skapas bättre förutsättningar för automatiserade processer och digital samverkan mellan myndigheter.

Sammanfattningsvis förväntas den nya dataskyddsregleringen skapa bättre förutsättningar för Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan att använda moderna, digitala arbetssätt (inklusive stöd för dataanalyser m.m.). Det nya kontrolländamålet förväntas ge myndigheterna ett klart rättsligt stöd för att genomföra systematiska träffsäkra kontroller, urval och dataanalyser utanför enskilda ärenden, vilket förväntas öka förutsättningarna för att motverka fusk och felaktigheter och därmed stärka välfärdssystemets legitimitet.

2.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Lagändringen innebär ett uttryckligt stöd för behandling av personuppgifter i syfte att utöva tillsyn och kontroll. Efter ikraftträdandet har arbetet med riskbaserade kontroller utvecklats vilket har lett till att en riskbaserad riktad kontroll avseende äldreförsörjningsstöd har påbörjats under 2026. Kontrollen har sin grund i ett regeringsuppdrag som Pensionsmyndigheten fick 2025.³ Pensionsmyndigheten avser att fortsätta utveckla arbetet med riskbaserade och riktade kontroller. Erfarenheter från den pågående kontrollen förväntas vara till nytta för myndighetens fortsatta arbete med riskbaserade kontroller.

För handläggningsområdet bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd har ändringarna inneburit att myndigheten kunnat upprätthålla de anslutningar till säker e-post som myndigheten sedan tidigare haft med externa aktörer. Denna funktion är framtagen i syfte att få till ett effektivt sätt att skicka förfrågningar till försäkringsinrättningar och kreditinstitut för att inhämta uppgifter som behövs för att säkerställa att korrekta beslut fattas. Förfrågningsförfarandet har med denna funktion kunnat automatiseras. En handläggare eller det automatiserade ärendeflödet avgör till vilken aktör en förfrågan ska skickas automatiskt via e-post.

³ Uppdrag till Pensionsmyndigheten att stärka kontrollen av äldreförsörjningsstöd och andra bostättningsbaserade förmåner (S2024/02242).

Den tidigare hanteringen där förfrågningar skrivits ut i pappersform, sedan fysiskt undertecknats av handläggare och därefter skickats med vanlig postgång till den externa aktören, har därmed kunnat frångås.

Det har funnits en viss osäkerhet kring om dessa anslutningar har haft författningsstöd i alla delar. Med den nya dataskyddsregleringen i 114 kap. SFB har den tidigare rättsliga osäkerheten emellertid undanröjts. Därmed har myndigheten kunnat börja planera för att ansluta fler externa aktörer till denna tjänst, vilket är önskvärt då det är något som underlättar betydligt vid informationsinhämtning under handläggning av ärenden.

Arbetet med att ansluta fler externa aktörer kräver resurser hos såväl myndigheten som de externa aktörerna. På grund av resursskäl och andra prioriterade utvecklingsinitiativ har arbetet med detta fått stå tillbaka, men arbetet kan nu återupptas.

2.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Utmaningarna som är kopplade till felaktiga utbetalningar är omfattande samtidigt som myndighetens tillgängliga resurser är begränsade. Ett mer riskbaserat arbetssätt kan skapa bättre förutsättningar för analyser och mer träffsäkra kontroller samt möjliggöra utveckling av arbetssätt som bidrar till att felaktiga utbetalningar och bidragsbrott upptäcks, stoppas och förebyggs.

Den nya dataskyddsregleringen i 114 kap. SFB har gett Pensionsmyndigheten ett tydligt rättsligt stöd för att fortsätta utveckla ett riskbaserat arbetssätt innefattande bland annat riskbaserade och riktade kontroller.

De 155 ärenden som hittills avslutats i den riskbaserade kontrollen av äldreförsörjningsstöd (se avsnitt 2.3) har lett till att återkrav om 3 394 121 kronor har beslutats och att framtida felaktiga utbetalningar om 1 966 021 kronor har förhindrats. Det är ännu för tidigt att dra slutsatser utifrån kontrollen. Oavsett utfallet av kontrollen kommer de erfarenheter som genereras att vara till nytta vid utveckling och utformning av framtida kontroller.

Statistik riktad kontroll (baserat på ärenden som avslutats före 2026-08-28)

Antal ärenden	Återkravsbelopp	FFU-belopp	Åtgärdsfrekvens
155	3 394 121	1 966 021	37 %

Funktionen att skicka förfrågningar via säker e-post är central för att upprätthålla en effektiv handläggning där erforderliga uppgifter inhämtas för att säkerställa korrekta beslut. Pensionsmyndigheten har idag denna funktion avseende följande åtta externa aktörer.

Anslutna externa aktörer

Försäkringsinrättningar	Kreditinstitut
SEB Pension och Försäkring AB	Danske Bank A/S
SPP Pension och Försäkring AB	Länsförsäkringar Bank Aktiebolag
	Nordea Bank Abp
	Skandinaviska Enskilda Banken AB
	Svenska Handelsbanken AB
	Swedbank AB

Under 2025 skickade Pensionsmyndigheten 36 736 stycken förfrågningar till kreditinstitut och 4 429 förfrågningar till försäkringsinrättningar. Detta visar på att ändringarna i 114 kap. SFB har tydliggjort att förfarandet fullt ut har rättsligt stöd och att funktionen används i hög utsträckning.

Nästa steg för myndigheten är att arbeta för att ansluta ytterligare en försäkringsinrättning till denna tjänst. Försäkringsinrättningens olika delar avser ca 10 procent av alla registrerade tjänstepensionsposter och ca 30 procent av privata pensionsposter som finns i pågående förmånsbeslut vid Pensionsmyndigheten. Till detta kommer att myndigheten även ställer frågor till försäkringsinrättningen i ärenden som inte lett till att en förmån beviljas. Dessa siffror visar att den nya dataskyddsregleringen bidrar till att myndighetens funktion för att skicka förfrågningar till externa aktörer kommer kunna utvecklas i betydande omfattning.

3. En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet

3.1 Lagens innebörd

Den 1 juli 2024 trädde lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (LUFFA) i kraft. Den nya regleringen innebär i huvudsak följande.⁴

Det har införts en uppgiftsskyldighet mellan ett antal centrala välfärdsmyndigheter (exempelvis Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan, CSN, Migrationsverket, Skatteverket och kommunerna). Aktörerna ska lämna uppgifter som de själva

⁴ Prop. 2023/24:85.

förfogar över och som behövs i den mottagande aktörens författningsreglerade verksamhet för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Genom LUFFA infördes även en särskild uppgiftsskyldighet mellan vissa utpekade myndigheter (exempelvis Polismyndigheten, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Migrationsverket och Åklagarmyndigheten) för att möjliggöra informationsutbyte vid myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser i syfte att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet.

LUFFA innebär en tydlig förstärkning av möjligheterna – och skyldigheten – för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor att dela information för att motverka felaktiga välfärdsutbetalningar och arbetslivskriminalitet, inom de ramar som sätts av sekretess- och dataskyddsregleringen.

3.2 Syftet med lagen och förväntade effekter

LUFFA syftar dels till att stärka skyddet mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, dels till att stärka bekämpningen av fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. Regleringen avsåg att effektivisera informationsutbytet mellan centrala välfärdsaktörer och att felaktiga utbetalningar skulle motverkas genom att berörda aktörer i större utsträckning fick tillgång till nödvändig information för korrekta utbetalningar. Lagen syftar även till att undanröja osäkerhet om när uppgifter får respektive ska lämnas mellan myndigheter.

LUFFA har förväntats minska omfattningen av felaktiga utbetalningar och stärka träffsäkerheten i beslutsunderlagen genom att göra det lättare att upptäcka oriktiga uppgifter och genom att möjliggöra mer träffsäkra kontroller såväl före utbetalning som vid efterkontroller och återkrav.

3.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Inför LUFFA:s ikraftträdande den 1 juli 2024 inledde MUR-nätverket⁵ under våren 2024 ett gemensamt arbete med att kartlägga myndigheternas informationsbehov och att ensa den rättsliga tolkningen av LUFFA. Arbetet bedrevs i två grupper, en för kartläggning och en för lagtolkning. Syftet med arbetsgrupperna var att skapa förutsättningar för berörda aktörer att på ett effektivt och enhetligt sätt uppfylla sin uppgiftsskyldighet enligt den nya lagen. Lagtolkningsgruppen arbetade för att skapa en samsyn om tolkningen av lagen. Kartläggningsgruppen arbetade med att

⁵ Nätverket MUR består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Förkortningen MUR står för "motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen". MUR startade 2019 på Försäkringskassans initiativ som ett komplement till andra samarbeten, för att intensifiera arbetet mot bidragsbrott och missbruk av välfärdssystemen.

ta fram förslag på nya informationsutbyten som kunde göras med stöd av den nya lagen. Arbetsgrupperna hade löpande arbetsmöten där diskussioner fördes mellan de deltagande myndigheterna i sakfrågorna samt även bilaterala samtal för att diskutera de nya informationsbehoven. Arbetet resulterade i två promemorior där respektive arbetsgrupp summerade sitt arbete.⁶ Promemoriorna utgör nu en grund för ett fortsatt arbete inom myndigheterna.

MUR-nätverkets behovskartläggning visade att andra myndigheter inte hade några direkta behov av nya uppgiftsmängder från Pensionsmyndigheten. Även Pensionsmyndighetens behov av nya uppgifter från andra myndigheter var begränsat. Endast ett fåtal nya behov av uppgiftsmängder identifierades, främst från Skatteverket. För merparten av de uppgiftsbehov som identifierades visade det sig finnas rättsligt stöd för inhämtning och informationsutbyte pågick redan i flera fall. De upplevda behoven av nya uppgiftsmängder handlade snarare om att kunna utbyta uppgifter mer effektivt och automatiserat. Kartläggningen visade alltså att det faktiska behovet av nya uppgifter från andra myndigheter var begränsat för Pensionsmyndigheten.

Baserat på att kartläggningen visade att användandet sannolikt skulle bli lågt så bedömdes det tillräckligt att skapa en funktionsbrevlåda för att manuellt hantera LUFFA-relaterade förfrågningar. Ett informationsmaterial skickades ut till samtliga handläggare och handläggarstöden uppdaterades med information om vad den nya bestämmelsen innebär.

3.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Utifrån resultatet av den kartläggning som gjordes inom MUR-nätverket så förväntades LUFFA:s påverkan på Pensionsmyndigheten vara begränsad. Detta bekräftades när bestämmelsen började tillämpas och uppföljningar har visat att LUFFA endast använts i mindre omfattning.

Sedan lagen trädde i kraft har Pensionsmyndigheten gjort sex begäran och mottagit åtta begäran om uppgifter med stöd av LUFFA.

⁶ Skatteverket, Uppgiftsskyldighet mot fel och fusk – Deluppdrag Kartläggning, dnr 8-2795338 och Skatteverket, Promemoria gällande tolkning av lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, överträdelser och brottslighet i arbetslivet, dnr 8-2795338.

4. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse

4.1 Bestämmelsens innebörd

Den 1 december 2025 trädde en ny sekretessbrytande bestämmelse i kraft i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Det är en generell bestämmelse som med vissa undantag bryter sekretess till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i 21–40 kap. OSL. Sådan sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för att

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- utreda brott,
- förebygga eller förhindra att en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp,
- upptäcka eller utreda sådant som avses i punkten ovan, eller
- förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och överträdelse av regler, villkor i beslut eller avtal.

Innebörden av att uppgifterna får lämnas om det behövs för något av de i paragrafen angivna syften är att tröskeln för ett utlämnande är förhållandevis låg.⁷ Med stöd av bestämmelsen kan uppgifter lämnas ut både på eget initiativ och på begäran från den andra myndigheten. Bestämmelsen innebär dock ingen skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ utan skyldigheten uppstår först vid begäran, förutsatt att sekretessen inte ska bestå.⁸

En begäran kan nekas endast om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Det råder alltså en presumtion för att en uppgift får lämnas ut om det behövs för något av de syften som anges. För att det skyddade intresset ska ges företräde behöver det enligt lagstiftaren framstå som mycket olämpligt eller att resultatet av ett utlämnande skulle framstå som stötande.⁹

Bestämmelsen är inte subsidiär i förhållande till annan reglering om sekretessgenombrott eller uppgiftsskyldighet. Det betyder att det inte finns något som hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet med stöd av

⁷ Prop. 2024/25:180 s. 88.

⁸ A. prop. s. 25.

⁹ A. prop. s. 90.

bestämmelsen även om det finns en annan sekretessbrytande bestämmelse eller uppgiftsskyldighet som redan reglerar samma uppgiftslämnande.¹⁰

Det uppställs inget krav på att det ska finnas en indikation på att en kommande utbetalning är felaktig eller att den betalas ut med ett för högt eller ett för lågt belopp. Ett utlämnande är möjligt även utan sådana indikationer, om det behövs för att säkerställa ett komplett beslutsunderlag i syfte att t.ex. förebygga att en förmån betalas ut felaktigt.¹¹

Bestämmelsen medger rutinmässiga utlämnanden. I sådana fall måste den bedömning som ska ske enligt bestämmelsen göras på förhand och den behöver inte avse en faktisk prövning i varje enskilt fall. Det innebär att såväl prövningen av förutsättningarna för att lämna ut uppgiften som intresseavvägningen kan ske på förhand. Det förutsätts att myndigheterna i samråd med varandra gemensamt tar fram lämpliga former för att se till att endast relevanta uppgifter utbyts.¹²

4.2 Syftet med bestämmelsen och förväntade effekter

De sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter som myndigheterna har haft att tillämpa före införandet av 10 kap. 15 a § OSL har haft skilda tillämpningsområden och rekvisit och har ställt krav på olika typer av intresseavvägningar. I den kartläggning som gjordes i promemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) konstaterades regelverket kring sekretess vara svåröverskådligt. Det identifierades också att sekretessbrytande bestämmelser inte i tillräcklig omfattning har medgett att betydelsefulla uppgifter har kunnat utbytas mellan myndigheter.

Syftet med 10 kap. 15 a § OSL är just att förenkla och underlätta myndigheternas prövning av om ett utlämnande ska ske av uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Lagstiftarens avsikt är att myndigheterna i många fall endast ska behöva tillämpa den nya generella bestämmelsen, i stället för att navigera bland flera olika bestämmelser. Den nya bestämmelsen har bedömts innebära påtagligt förbättrade möjligheter för myndigheterna att utbyta de uppgifter som krävs för att missbruk och felaktigt utnyttjande av olika former av förmåner och stöd ska minska.¹³ Ett område som har lyfts som särskilt angeläget att förenkla och förbättra är informationsutbyte i syfte att förhindra och motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.¹⁴

¹⁰ A. prop. s. 87.

¹¹ A. prop. s. 89 f.

¹² Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) s. 268 f.

¹³ A. prop. s. 16, 28 och 69.

¹⁴ Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) s. 280 och a. prop. s. 93.

Pensionsmyndigheten har i sitt remissyttrande över delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) framfört att det redan innan har funnits lagstiftning som medger avsett utlämnande av uppgifter i stor utsträckning. Därför har det varit svårt att bedöma i vilken omfattning myndigheter kommer att begära ut uppgifter med stöd av den nya bestämmelsen samt om det kommer innebära ett ökat uppgiftslämnande för Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten har ändå ställt sig bakom att bestämmelsen kan komma att minska komplexiteten och öka effektiviteten i uppgiftsutbytet.

4.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Inför ikraftträdandet av den nya bestämmelsen bildades en tvärfunktionell arbetsgrupp på Pensionsmyndigheten med uppgiften att identifiera nödvändiga anpassningar av arbetssätt och styrande och stödjande dokument. Det togs fram en ny sida på myndighetens intranät med samlad information om de mest centrala möjligheter och skyldigheter som Pensionsmyndigheten har att utbyta information med andra aktörer. Med utgångspunkt i den lagtolkningspromemoria som skrevs inom ramen för MUR-samarbetet togs även ett metodstöd fram. Representanter från arbetsgruppen höll i en utbildning om den nya bestämmelsen för myndighetens verksamhetsspecialister.

När den nya bestämmelsen trädde i kraft genomfördes informationsinsatser på myndigheten. I samband med implementering på myndigheten identifierades att det krävs mer samordning i frågorna om informationsutbyten och att myndigheten behöver analysera hur 10 kap. 15 a § OSL skulle kunna möjliggöra nya informationsutbyten som inte har identifierats tidigare. Pensionsmyndigheten ser ett behov av att enas mellan myndigheter om gemensamma bedömningar och att få till en effektiv infrastruktur för uppgifter som delas mer sällan mellan myndigheter. Detta tas delvis omhand i det pågående regeringsuppdraget Uppdrag att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning i arbetet mot brott (Fi2025/01460). Pensionsmyndigheten ser också fortsatt ett behov av att arbeta mer utforskande för att hitta nya vägar, både i handläggningen och i andra delar av verksamheten, för att effektivt utnyttja de möjligheter som 10 kap. 15 a § OSL innebär.

4.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Pensionsmyndigheten gör fortfarande bedömningen att den nya bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL huvudsakligen möjliggör utbyten av uppgifter som med stöd av annan lagstiftning har varit möjliga sedan innan. Hittills har inte bestämmelsen medfört ett väsentligt ökat informationsflöde mellan Pensionsmyndigheten och andra myndigheter. I stället ser myndigheten på bestämmelsen som en del i den positiva utvecklingen mot ett förenklat uppgiftsutbyte mellan myndigheter och ett annat sätt för myndigheter att samverka, se mer under avsnitt 8.

Ett nytt uppgiftsutlämnande som inte har bedömts som möjligt innan är uppgifter om eID-loggar till Utbetalningsmyndigheten (UBM). UBM arbetar med analys och urval för att förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar. Stora mängder uppgifter samlas in och bearbetas för att identifiera mönster, avvikelser och riskindikatorer. Resultatet av analyserna används för att göra urval av ärenden som prioriteras för vidare kontroll av berörda myndigheter. En förutsättning för att analys- och urvalsarbetet ska vara effektivt är att de uppgifter som samlas in är relevanta, aktuella och korrekta. Ju högre kvalitet och täckning i informationen, desto mer träffsäkra blir analyserna och de urval som tas fram. Träffsäkra underrättelser bidrar i sin tur till att resurser kan riktas mot de ärenden där risken för fel är som störst.

UBM begärde under 2022 att Pensionsmyndigheten skulle lämna ut eID-loggar för att använda i analys och urval. Pensionsmyndigheten använder eID i två olika situationer:

- Vid signering i myndighetens självbetjäningstjänster via internet.
- Vid inloggning på mina sidor.

Pensionsmyndigheten bedömde 2022 att eID-loggar omfattas av sekretess men att det fanns stöd för att lämna ut uppgifterna ifall de avsåg signeringar som legat till grund för beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd, eller som haft betydelse för verkställigheten av sådana beslut. Det ansågs dock inte möjligt att lämna ut eID-uppgifter som härrörde från inloggningar på Pensionsmyndighetens hemsida i ”inloggat läge”.

Efter införandet av 10 kap. 15 a § OSL har Pensionsmyndigheten bedömt att UBM har rätt att ta del av samtliga begärda eID-uppgifter. Eftersom den sortens uppgifter ger en indikation om var en person befinner sig när loggningen görs kan de användas för att ta fram träffsäkra urval kopplade till exempelvis bosättning och utlandsvistelser som påverkar rätten till bosättningsbaserade förmåner. I förlängningen innebär det att UBM får förutsättningar att leverera mer träffsäkra underrättelser till både Pensionsmyndigheten och andra utbetalande myndigheter.

5. Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd

5.1 Lagändringarnas innebörd

Genom ändringar i 110 kap. SFB har Pensionsmyndigheten sedan den 1 december 2025 fått nya möjligheter att inhämta uppgifter om såväl den försäkrade som en annan fysisk person och om juridiska personer. Det gäller både förfrågningar till

andra aktörer, och begäran till myndigheter som får en uppgiftsskyldighet gentemot Pensionsmyndigheten.

Även kreditinstitut har fått en utökad skyldighet att på begäran lämna uppgifter till Pensionsmyndigheten. När det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning kan komma att beslutas felaktigt eller med ett för högt belopp, eller det finns anledning att anta att en förmån eller ersättning har beslutats, betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp, ska kreditinstitutet på begäran även lämna uppgifter

- om en annan fysisk person eller juridisk person, och
- i ärenden som inte endast gäller äldreförsörjningsstöd eller bostadstillägg.

Det innebär att kontouppgifter, exempelvis kontoutdrag, nu kan begäras in i ärenden om alla förmåner vid misstanke om en felaktig utbetalning. Det är en väsentlig skillnad mot den tidigare begränsningen som innebar att kontoutdrag endast kunde begäras in i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

5.2 Syftet med lagändringarna och förväntade effekter

Utökade möjligheter till inhämtande av uppgifter från banker är av stor vikt för Pensionsmyndighetens verksamhet. Sådana möjligheter kan vara avgörande för att stoppa misstänkta felaktiga utbetalningar och i bidragsbrottsärenden som utreds vid myndigheten. I kontrollutredningar kan tillgången på uppgifter från banker, till exempel i form av kontoutdrag, vara avgörande för bedömningen i ärendet och visa på förhållanden som påverkar rätten till eller storleken på en förmån. Uppgifter om var olika penningtransaktioner har skett eller inte har skett kan t.ex. användas vid bedömningen av om en enskild vistas eller har bosatt sig utomlands.¹⁵

Pensionsmyndigheten har uppskattat att de nya befogenheterna kan medföra att det görs cirka 1 300 inhämtningar årligen från kreditinstitut vilket kan jämföras med de cirka 1 000 inhämtningar som har gjorts årligen med stöd av tidigare lagstiftning.¹⁶

Pensionsmyndigheten har under lagstiftningsarbetet gjort uppskattningen att det kan komma att inhämtas uppgifter om annan än den försäkrade i ungefär 25 procent av kontrollutredningarna som rör sammanboende och utlandsvistelse. Med utgångspunkt i antalet kontrollutredningar som Pensionsmyndigheten genomförde

¹⁵ Pensionsmyndighetens remissyttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52), VER 2023-346.

¹⁶ SOU 2023:52 s. 453 f. och prop. 2024/25:179 s. 81.

år 2022 i den kategorin gjordes bedömningen att det skulle innebära uppgiftsinhämtningar i cirka 270 ärenden.¹⁷

Pensionsmyndigheten har under utredningen haft svårt att uppskatta antalet ärenden som det kan bli aktuellt att inhämta uppgifter i när myndigheterna ges utökade utredningsbefogenheter eftersom det saknas statistik att använda för sådana beräkningar. Över tid kan möjligen antalet ärenden öka i vilka uppgifter inhämtas med de utökade utredningsbefogenheterna. Ändringarna kan leda till att det vidtas fler handläggningsåtgärder och även till ett ökat antal kontrollärenden.

Inhämtningen villkoras i vissa fall av krav på att det finns anledning att anta att det föreligger någon felaktighet i ärendet och det har därför bedömts att det inte lär bli fråga om något regelmässigt inhämtande av uppgifter. I samtliga fall krävs även att uppgiften behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av SFB.¹⁸

Ändringarna ger Pensionsmyndigheten bättre verktyg för att kontrollera lämnade uppgifter redan innan beslut fattas. De förväntas därmed leda till att fler felaktiga utbetalningar kan förhindras och att fler fall av misstänkta bidragsbrott och annan brottslighet kan upptäckas och stoppas på ett tidigt stadium. Det kan t.ex. handla om att förhindra bidragsbrott och utbetalningar till följd av otillbörlig påverkan och infiltration, osant intygande eller urkundsförfalskning.¹⁹

5.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Inför ikraftträdandet av den nya bestämmelsen bildades en tvärfunktionell arbetsgrupp på Pensionsmyndigheten med uppgiften att identifiera nödvändiga anpassningar av arbetssätt och styrande och stödjande dokument. Det togs fram en ny sida på myndighetens intranät med samlad information om de mest centrala möjligheter och skyldigheter som Pensionsmyndigheten har att utbyta information med andra aktörer. En särskild sida har skapats om möjligheten att inhämta uppgifter från banker. Representanter från arbetsgruppen höll i en utbildning om de nya och ändrade bestämmelserna för myndighetens verksamhetsspecialister.

Lagändringarna har sedan fortsatt att implementeras i verksamheten. Information har gått ut till alla handläggare inom samtliga förmåner och handläggarstöden har uppdaterats med information om vilka regler som har ändrats och tillkommit. I slutet av februari 2026 uppdaterades mallen för begäran om uppgifter från banker. En dialog har hållits med Svenska Bankföreningen och de banker som är anslutna till det digitala informationsutbytet angående innebörden av de nya

¹⁷ A.a.

¹⁸ A. prop. s. 81 f.

¹⁹ A. prop. s. 87.

bestämmelserna. Samtliga förutsättningar för att utnyttja de nya möjligheterna har således säkrats.

I kontrollutredningar har uppgifter från banker länge varit centrala. Kontoutdrag som visar var en person har genomfört penningtransaktioner är ett värdefullt verktyg i utredningar om utlandsvistelse och utbetalningar av bosättningsbaserade förmåner.

5.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Ändringarna i 110 kap. är efterfrågade och bedöms stärka myndighetens förmåga att fatta välgrundade beslut samt motverka felaktiga utbetalningar. Handläggningen av samtliga förmåner kan dra nytta av de utökade möjligheterna att begära in uppgifter. Den största effekten förväntas uppstå inom myndighetens kontrollverksamhet, främst kopplat till utredning av misstänkt utlandsvistelse.

Flera av Pensionsmyndighetens förmåner är bosättningsbaserade vilket innebär att förmånstagaren behöver ha sin huvudsakliga hemvist i Sverige. Om en förmånstagare vistas utomlands under en längre tid än vad som är tillåtet för respektive förmån kan detta alltså leda till felaktiga utbetalningar.

Utlandsbosättning och otillåten utlandsvistelse utgör en av de mest frekventa orsakerna till kontrollutredningar och står även för en betydande andel av de polisanmälningar som görs.²⁰

Begäran om kontoutdrag från banker och andra penninginrättningar är ett av få tillgängliga verktyg för att utreda var en person befunnit sig under en given period. Kontoutdrag har därför länge varit centrala i Pensionsmyndighetens kontrollutredningar. Tidigare har Pensionsmyndigheten haft möjlighet att begära in kontoutdrag om utredningen har avsett förmånerna bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd, men inte om det har gällt andra bosättningsbaserade förmåner som garantipension.

Möjligheten att begära in kontoutdrag avseende fler förmåner har varit efterlängtat och kunde börja tillämpas så snart de praktiska förutsättningarna var på plats.

Pensionsmyndigheten har som ovan nämnts uppskattat att de utökade utredningsbefogenheterna kan innebära att uppgifter hämtas in i cirka 270 fler ärenden årligen. Inom kontrollhandläggningen bedöms begäran om kontoutdrag från banker göras i majoriteten av de ärenden som avser utredning om eventuell utlandsbosättning, oavsett förmån. Totalt 457 av de ärenden som kontrollverksamheten utredde under 2025 avsåg utlandsvistelse med garantipension där möjligheten att begära in bankuppgifter inte fanns. Under perioden 1 januari till och med 31 augusti 2026 har begäran till banker gjorts i 239 sådana

²⁰ Pensionsmyndighetens lägesbild 2025 Felaktiga utbetalningar, VER 2026-107, 25 mars 2026.

kontrollärenden. Därutöver har myndigheten under samma period i 224 ärenden skickat begäran till banker i samband med handläggningen av allmän pension.

Sammantaget innebär detta att Pensionsmyndigheten under första halvåret 2026 i minst 463 ärenden har hämtat in uppgifter med stöd av de nya befogenheterna att begära uppgifter från banker avseende andra förmåner än bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Uppgifter om andra än den försäkrade har ännu inte begärts in i någon större omfattning. Detta gäller både i förmånshandläggningen och i kontrollutredningarna. Möjligheten att begära in sådana uppgifter kommer sannolikt främst att bli aktuell för att utreda eventuellt sammanboende. Det pågår löpande diskussioner om vilka fler lämpliga användningsområden som kan finnas.

Effekterna överstiger alltså redan de uppskattningar som gjordes i samband med lagstiftningsarbetet trots att delar av de nya befogenheterna ännu inte utnyttjas fullt ut. Det totala användandet förväntas öka ytterligare framöver och vara till stor nytta för verksamheten.

6. Bättre verktyg för att bekämpa den kriminella ekonomin – betalningssäkring inom socialförsäkringen

6.1 Lagstiftningens innebörd

Den 1 mars 2025 trädde nya bestämmelser i kraft i 108 kap. SFB som ger Pensionsmyndigheten möjlighet att genom Försäkringskassan ansöka om betalningssäkring vid allmän förvaltningsdomstol. Betalningssäkring är en åtgärd som innebär att egendom som tillhör en person som är återbetalningsskyldig för en ersättning tas i anspråk för att säkerställa återbetalningen. Domstolen får besluta om betalningssäkring om det finns en påtaglig risk för att den som är betalningsskyldig drar sig undan skyldigheten, och betalningsskyldigheten avser ett betydande belopp. Pensionsmyndigheten har preciserat det beloppet till minst ett halvt prisbasbelopp.²¹

En ansökan om betalningssäkring kan göras både innan och efter ett beslut om betalningsskyldighet. Om ett beslut om återbetalning inte har fattats, får betalningssäkring bara beslutas om det är sannolikt att ett beslut om återbetalning kommer att fattas. För alla beslut om betalningssäkring krävs det att skälen för

²¹ Anvisning Betalningssäkring, PID290194, VER 2025-157, beslutad den 5 september 2025.

beslutet uppväger det intrång eller men i övrigt som beslutet innebär för den som beslutet gäller eller för något annat motstående intresse.

6.2 Syftet med lagstiftningen och förväntade effekter

Det är viktigt för förtroendet för välfärdssystemet att felaktigt utbetald ersättning kan återkrävas och att återkrav kan verkställas på ett effektivt sätt. Innan den nya regleringen om betalningssäkring infördes saknade Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan möjlighet att säkerställa att tillgångar finns kvar som riskerar att undandras i samband med ett beslut om återbetalning. Den nya ordningen har genomförts i syfte att möjliggöra ett sådant säkerställande och därmed öka möjligheten att återfå felaktigt utbetalda ersättningar och i vissa fall brottsvinster. Lagstiftaren förväntar sig även att möjligheten till betalningssäkring kan förebygga försök att genom brottsligt förfarande få del av ersättning som det saknas rätt till.²²

6.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Pensionsmyndigheten har tagit fram en anvisning för betalningssäkring och uppdaterat handläggarstöden i relevanta delar. Anvisningen innehåller praktisk vägledning för Pensionsmyndighetens interna rutin och beskriver kontakten med Försäkringskassan inför och efter en ansökan. Handläggare har fått information och utbildning i samband med införandet.

Möjligheten att ansöka om betalningssäkring har hittills endast utnyttjats vid enstaka tillfällen i handläggningen. Betalningssäkring bedöms trots det vara ett bra verktyg och diskussioner förs kring vilka omständigheter som ska leda till att Pensionsmyndigheten initierar en ansökan.

Initialt kommer betalningssäkring att användas i kontrollverksamheten för att bygga upp erfarenheter och fungerande rutiner. När sådan kompetens har byggts upp kommer arbetssättet att spridas till den övriga återkravsverksamheten. Pensionsmyndigheten bedömer att det kan ta viss tid att fullt ut få på plats det nya arbetssättet. Det är nytt att i den handläggande verksamheten ta hänsyn till om det finns en risk för att egendom kan undandras vid ett återkrav.

6.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Pensionsmyndigheten bedömer att möjligheten att besluta om betalningssäkring kommer bidra till att en större andel av myndighetens felaktiga utbetalningar återbetalas. Betalningssäkringen ökar förutsättningarna för att det finns tillgångar som kan tas i anspråk för att verkställa återbetalning av ett felaktigt utbetalat belopp. Pensionsmyndigheten delar lagstiftarens förväntan om att möjligheten till

²² Prop. 2024/25:39 s. 33 f.

betalningssäkring även kan ha en förebyggande effekt på försök att genom brottsligt förfarande få del av ersättning som det saknas rätt till.

7. Förordning (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

7.1 Förordningsändringens innebörd

Förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet reglerar vilka myndigheter och andra organ som får ta del av uppgifter ur skattedatabasen och för vilka ändamål detta får ske.²³ Här anges exempelvis att Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan får ta del av samtliga intäkts- och kostnadsposter i inkomstslaget tjänst för beräkning och kontroll av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Förordningen anger exempelvis vilka myndigheter och andra organ som har rätt att ta del av uppgifter i arbetsgivardeklarationen. Försäkringskassan har rätt att ta del av uppgifter i arbetsdeklarationen genom direktåtkomst när det behövs för beräkning och kontroll av de förmåner som särskilt anges i förordningen.

Förordningen (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet trädde i kraft den 1 juli 2024 och innebär att Försäkringskassan nu har rätt att ta del av individuppgifter från arbetsdeklarationen för fler förmåner än tidigare bl.a. avseende tillfällig föräldrapenning och sjukpenning. Förordningsändringen innebär även att de myndigheter och andra organ som har rätt att ta del av arbetsgivardeklarationen också ska informeras när deklarationen ändrats av arbetsgivaren. Skatteverket ska då lämna ut uppgift om tidpunkten för ändringen eller tillägget och uppgiftens tidigare innehåll.

7.2 Syftet med förordningsändringen och förväntade effekter

Förordning (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet syftar till att skapa förutsättningar

²³ Förordningen är upphävd från och med den 2 april 2026 och ersatt av beskattningsdataförordningen (2026:156).

för att maskinellt kunna kontrollera den enskildes inkomstuppgifter mot uppgifterna i arbetsgivardeklarationerna i fler situationer än tidigare.

7.3 Vidtagna implementeringsåtgärder

Pensionsmyndigheten har inte vidtagit några implementeringsåtgärder med anledning av förordningen (2024:409) om ändring i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet eftersom förordningsändringen inte direkt berör Pensionsmyndighetens verksamhet.

7.4 Effekter för Pensionsmyndigheten

Vid handläggning av ärenden används inkomstuppgifter från arbetsgivardeklarationerna som ett stöd och ett komplement till den enskildes egna uppgifter när den inkomst som ska ligga till grund för bostadstillägget eller äldreförsörjningsstödet ska bedömas. Dessa förmåner prövas emellertid utifrån ett uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst för den närmaste tiden vilket normalt brukar vara kommande 12 månader. Eftersom inkomstuppgifterna i arbetsgivardeklarationen därmed inte utgör ett direkt beslutsunderlag påverkas handlägningsområdet bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd inte av rubricerad förordningsändring.

8. Avslutande reflektioner

Pensionsmyndigheten ser positivt på de ökade möjligheter till informationsutbyte och kontroll som har tillkommit de senaste åren och anser att viktiga steg har tagits i arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Pensionsmyndigheten vill i detta avslutande avsnitt lyfta de utmaningar och möjliga lösningar som myndigheten ser som mest centrala i det fortsatta arbetet.

Pensionsmyndigheten har i sitt remissyttrande över delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) framfört att en förutsättning för att den nya sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL ska kunna leda till ett effektivt informationsutbyte är att utbytet kan ske inte bara rutinmässigt utan också systematiskt. Det vill säga att utbytet inte ska behöva ske uppgift för uppgift i takt med att en enskild handläggare kommer i kontakt med uppgifterna, utan att utlämnandet ska kunna göras systematiskt, elektroniskt och samlat av myndigheten genom automatiserade lösningar. Det kräver i sin tur omfattande och likartad it-utveckling hos Pensionsmyndigheten och andra myndigheter.

För att ett effektivt informationsutbyte ska vara möjligt med stöd av 10 kap. 15 a § OSL förutsätts också att myndigheternas registerförfattningar medger en sådan personuppgiftsbehandling. Pensionsmyndighetens registerförfattning, 114 kap. SFB, anger att personuppgifter får behandlas för

specifikt uppräknade ändamål, vilka är knutna till myndighetens nuvarande arbetssätt för att exempelvis handlägga ärenden och vidta kontrollåtgärder. Pensionsmyndigheten bedömer dock att myndighetens behov av att kunna behandla personuppgifter kommer att förändras över tid och att de nuvarande ändamålsbestämmelserna därmed riskerar att begränsa myndighetens möjligheter att utveckla nya ändamålsenliga digitala arbetssätt. Pensionsmyndigheten anser därför att myndigheternas ändamålsbestämmelser så långt som möjligt bör vara breda och likalydande.²⁴ Pensionsmyndigheten välkomnar därför den nyligen tillsatta utredningen om förbättrade möjligheter att behandla personuppgifter för att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av myndigheters processer (dir. 2025/26:70).

Pensionsmyndigheten anser fortfarande att en ändrad sekretesslogik med slopad sekretess mellan myndigheter avseende uppgifter om enskilda bör ge bättre förutsättningar för ett önskat informationsutbyte än införandet av nya sekretessbrytande bestämmelser. Myndigheten välkomnar därför den nyligen tillsatta utredningen om avskaffad sekretess mellan myndigheter och förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter och enskilda aktörer (dir. 2026:104). Möjligheten till en sådan ändrad systematik bör övervägas även när det gäller utformningen av registerförfattningarnas ändamålsreglering. I stället för att specificera tillåtna ändamål för personuppgiftsbehandling, bör bestämmelserna i stället specificera vilka ändamål som är otillåtna. På så vis kan registerförfattningen, i kombination med dataskyddsförordningen, ange den yttre gränsen för vilken personuppgiftsbehandling som är tillåten, samtidigt som myndigheternas handlingsutrymme blir större och bättre anpassat till framtida verksamhetsmässiga och tekniska behov.²⁵

Även när det gäller uppgiftsutbyten med andra aktörer än myndigheter ser Pensionsmyndigheten att dessa kan bli mer effektiva. Särskilt angeläget är uppgifter om enskildas tillgångar i ärenden om bostadstillägg. Dagens regelverk ger stöd för att begära in uppgifter om enskildas banktillgångar från bankerna, men för att kunna göra en sådan begäran förutsätts att den enskilde har lämnat korrekta uppgifter om i vilken eller vilka banker hen är kund. Pensionsmyndigheten är därför i behov av att på ett effektivt sätt även kunna få tillgång till korrekta uppgifter om i vilka banker den enskilde är kund. Pensionsmyndigheten anser att myndigheten ska få tillgång till den tekniska plattformen Mekanismen för

²⁴ Pensionsmyndighetens remissvar över betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108). Myndigheten delar utredningens bedömning att det är värdefullt att breda ändamålsbestämmelser införs så att regelverket utformas på ett enhetligt sätt för olika myndigheter, med enhetlig struktur, terminologi och sakinhåll.

²⁵ Se bl.a. Pensionsmyndighetens remissyttrande över delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63), remissyttrande över slutbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några avslutande frågor (SOU 2025:45) och remissyttrande över betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108).

handläggning och för myndighetens kontrollverksamhet. På så sätt kan myndigheten hämta in korrekta uppgifter om vilka banker enskilda har från annan än den enskilde själv. Tillgång till uppgifter via Mekanismen skulle kunna innebära att fler ärenden blir rätt från början och att felaktiga utbetalningar därmed förhindras samt att myndighetens handläggning effektiviseras. Detta kräver dock författningsändringar i bl.a. lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.²⁶

En annan uppgiftstyp som Pensionsmyndigheten har behov av att få tillgång till på annat sätt än från den enskilde själv är uppgift om bostadskostnad. Detta har lyfts avseende hyreskostnader i Pensionsmyndighetens remissvar över betänkandet Bättre information om hyresbostäder – kartläggning av andrahandsmarknaden och ett förbättrat lägenhetsregister (SOU 2023:65). Även i yttrande över utkast till lagrådsremiss Ett register för alla bostadsrätter (Ju2023/00948) har Pensionsmyndigheten lyft att ett register där även uppgifter om bostadskostnad ingår skulle vara av mycket stor betydelse för myndighetens arbete. En ökad digitalisering är centralt för att utveckla och effektivisera administrationen av socialförsäkringsförmåner. Tillgängliga uppgifter om bland annat bostadskostnad är av yttersta vikt i Pensionsmyndighetens fortsatta digitaliseringsarbete avseende förmånerna bostadstillägg och äldreomsorgsstöd. Det skulle också kunna ge förutsättningar för att underlätta de krav på att anmäla ändringar som enskilda idag har mycket svårt att uppfylla. Tillgängliga register med uppgifter om bostadskostnad kan bidra till att fler beslut blir rätt från början²⁷ och kan både förebygga risker för felaktiga utbetalningar samt återkrav och samtidigt ge enskilda stöd för att kunna få hela den ersättning som de har rätt till.

Bristfälliga uppgifter om pension från andra länder är en annan betydande risk för felaktiga utbetalningar inom flera förmåner. Pensionsmyndigheten har lämnat förslag om regeländringar som ger förutsättningar för automatiserade omräkningar utan föregående underrättelse, för samtliga förmåner som berörs.²⁸ Därtill behöver ett mer automatiserat utbyte av uppgifter inom EU, EES och Schweiz främjas.

Förmånsregelverken på socialförsäkringsområdet är i många fall uppbyggda utifrån att enskilda själva ska lämna ett stort antal uppgifter om omständigheter som har betydelse för rätten till ersättning samt storleken på denna. Även med fler sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter från andra aktörer består alltså en stor utmaning i att många uppgifter behöver anmälas till Pensionsmyndigheten löpande av den enskilde. Löpande uppgiftslämnande under lång tid är svårt för enskilda att uppfylla, svårt för myndigheter att kontrollera och

²⁶ Pensionsmyndighetens remissyttrande över betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108).

²⁷ Både Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan har sedan regleringsbreven för 2021 haft ett uppdrag om att motverka felaktiga utbetalningar genom att fler beslut ska bli rätt från början.

²⁸ Pensionsmyndighetens redovisning av uppdraget Regeländringar i myndighetens regleringsbrev för 2024, VER 2024-56, 27 februari 2025.

svårt att fullt ut digitalisera. Pensionsmyndighetens omfattningsstudier visar också att majoriteten av myndighetens felaktiga utbetalningar beror på att enskilda inte anmäler ändrade förhållanden och att problemet är störst inom förmånen bostadstillägg. Översynen av grundskyddet i pensionssystemet²⁹ kommer förhoppningsvis att kunna bidra till att de felaktiga utbetalningarna minskar. Förenklade regler för bland annat bostadstillägg kan ge förutsättningar för Pensionsmyndigheten att arbeta med utökad informationsinhämtning, fler automatiserade omräkningar och förifyllda uppgifter i samband med ansökan.

²⁹ Ett bättre och enklare grundskydd i ålderspensionssystemet (dir. 2026:57).

Referenser

Offentligt tryck

Prop. 2023/24:29 *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet*

Prop. 2023/24:85 *En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet*

Prop. 2024/25:39 *Bättre verktyg för att bekämpa den kriminella ekonomin – betalningssäkring inom socialförsäkringen*

Prop. 2024/25:179 *Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd*

Prop. 2024/25:180 *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse*

Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Bättre information om hyresbostäder (SOU 2023:65)

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63)

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor (SOU 2025:45)

Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)

Förbättrade möjligheter att behandla personuppgifter för att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av myndigheters processer (dir. 2025/26:70)

Ett bättre och enklare grundskydd i ålderspensionssystemet (dir. 2026:57)

Avskaffad sekretess mellan myndigheter och förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter och enskilda aktörer (dir. 2026:104)

Regeringsuppdrag till Pensionsmyndigheten

Uppdrag att stärka kontrollen av äldreförsörjningsstöd och andra bosättningsbaserade förmåner (S2024/02242)

Uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen (S2025/01368)

Uppdrag att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning i arbetet mot brott (Fi2025/01460)

Pensionsmyndighetens redovisningar av regeringsuppdrag m.m.

Pensionsmyndighetens remissyttrande över betänkandet Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Pensionsmyndighetens redovisning av uppdraget Regeländringar i myndighetens regleringsbrev för 2024 (VER 2024-56), 27 februari 2025

Pensionsmyndighetens remissyttrande över delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63)

Pensionsmyndighetens remissyttrande över slutbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några avslutande frågor (SOU 2025:45)

Pensionsmyndighetens remissyttrande över betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)

Anvisning Betalningssäkring, PID290194 (VER 2025-157), 5 september 2025

Pensionsmyndighetens lägesbild 2025 Felaktiga utbetalningar (VER 2026-107), 25 mars 2026

Skatteverket

Skatteverket, Uppgiftsskyldighet mot fel och fusk – Deluppdrag Kartläggning (dnr 8-2795338)

Skatteverket, Promemoria gällande tolkning av lagen om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, överträdelse och brottslighet i arbetslivet (dnr 8-2795338)

www.pensionsmyndigheten.se

